

UČNE VSEBINE: OKOLJU PRIJAZEN ZAJTRK¹

1) Trajnostna potrošnja in proizvodnja, s poudarkom na prehrani v šolah, trajnostnem ravnanju z odpadki in življenjskem krogu izdelkov

Da bi živeli in se razvijali trajnostno², moramo naravne vire na Zemlji izrabljati le v tolikšni meri, da se lahko obnavljajo. Vendar naša potrošniško naravnana družba izvaja ogromen pritisk na planet.

Evropa je med tistimi, ki najbolj vplivajo na okolje na našem planetu. Če bi vsi na svetu živeli kot Evropejci, bi za preživetje potrebovali več kot dvakrat toliko virov, kot jih je na Zemlji.

Državljeni EU predstavljajo manj kot 10 % svetovnega prebivalstva, a vendar porabijo polovico svetovne proizvodnje mesa, četrtno proizvodnje papirja in 15 % energije.

Gospodarska rast in razvoj modernih tehnologij sta skozi desetletja v naše življenje prinesla nove ravni udobja. To je vodilo v vse večje povpraševanje po izdelkih in storitvah ter hkrati vse večje povpraševanje po energiji in virih.

Načini proizvodnje in potrošnje prispevajo k mnogim današnjim okoljskim težavam, kot so globalno segrevanje, onesnaževanje, izčrpavanje naravnih virov in izguba biotske raznovrstnosti.

Netrajnostni vzorci potrošnje in proizvodnje vse bolj vplivajo na naravno okolje, družbo, gospodarstvo in poslovanje. Živeti moramo bolj trajnostno, kar pomeni narediti več z manj.

Nadaljnja kakovost našega življenja, blaginja in gospodarska rast so odvisne od tega, ali živimo v mejah razpoložljivih virov. Da bi to dosegli, moramo spremeniti način oblikovanja, proizvodnje in uporabe izdelkov ter načine ravnanja z odpadki, ki nastanejo po uporabi teh izdelkov. V to spremembo smo vključeni vsi – posamezniki, gospodinjstva, podjetja, lokalne in nacionalne oblasti ter globalna skupnost.

Trajnostna potrošnja in proizvodnja pomenita učinkovitejšo rabo naravnih virov in energije ter zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov in drugih vplivov na okolje. Gre za to, da izdelke in storitve proizvajamo in uporabljamo na način, ki je okolju najmanj škodljiv. Namen je zadostiti temeljnim potrebam po izdelkih in storitvah ter dosegati boljšo kakovost življenja in zagotavljati zadostne vire za prihodnje rodove.

¹ Pripravila dr. Darja Piciga, MKO, v sodelovanju s strokovnimi delavci Sektorja za okolje in podnebne spremembe. Večinoma povzeto iz tiskanih in e-gradiv, navedenih v poglavju 2.

² **Trajnostni razvoj zadovoljuje potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozili možnosti prihodnih rodov, da zadovoljijo svoje potrebe.** Poročilo Brundtlandove komisije: Our Common Future, Oxford University Press, 1987.

Gospodinjstva, gospodinske potrebščine, hrana in potovanja skupaj povzročijo 70 do 80 % vseh vplivov na okolje, od onesnaževanja in izpustov toplogrednih plinov do rabe tal in ravnanja z odpadki.

Trajnostna proizvodnja se osredotoča na zmanjševanje okoljskih vplivov proizvodnih procesov in oblikovanje boljših izdelkov. Energetska učinkovitost in učinkovita raba virov sta podlaga za konkurenčnost Evrope v prihodnosti. Trajnostna potrošnja in proizvodnja povečujeta potencial podjetij za preoblikovanje okoljskih izzivov v gospodarske priložnosti ter prinašata prednosti tudi potrošnikom.

Z vidika trajnostnega razvoja je pomembno, da se pri proizvodnji upošteva vplive na okolje v **celotnem življenjskem krogu (ciklu) izdelka**. Tako na primer ni pomembno le, kako se nek izdelek proizvaja (razvoj, proizvodnja, embalaranje, distribucija - katere pomemben del je prevoz), temveč tudi, kako se ga uporablja. Vplive na okolje v splošnem delimo na izrabo virov, zdravje ljudi in ekološke posledice (kot so vplivi na stanje voda, poraba energije in količina proizvedenih odpadkov).

V skladu s konceptom celotnega življenjskega kroga se uvajajo tudi inovativni pristopi, ki predstavljajo premik v razmišljanju od ravnanja z odpadki k trajnostnemu upravljanju z materialom. Primer takega inovativnega *gospodarnega ravnanja z viri* je program Od zibke do zibke (Cradle to Cradle, C2C), ki se uvaja tudi v Sloveniji. Ključno načelo - odprava koncepta odpadka - temelji na posnemanju kroženja snovi v naravi, kjer proces vsakega organizma v ekosistemih prispeva k zdravemu in dobremu delovanju celotnega sistema. Odpadek enega organizma je hrana drugemu. Odpadek enega izdelka (storitve) bi lahko bil vir za drugi izdelek (storitev). Načrti, ki jih delamo ljudje, lahko posnemajo take tokokroge snovi že pri snovanju, na primer pri oblikovanju novega pisarniškega stola: ko bo odslužil svojemu namenu, se bodo nekateri deli uporabili kot sestavni deli za nove izdelke, drugi se bodo reciklirali, ...

Trajnostna potrošnja zadeva življenjski slog, nakupovalne navade ter način uporabe in odlaganja izdelkov in storitev (EK TPP): teži k bolj odgovornemu potrošniškemu ravnanju in spodbuja k celovitemu premisleku o življenjskem krogu (ciklu) določenega izdelka.

Koncept trajnostne potrošnje je preplet številnih dejavnikov in včasih težko določljiv. Večina definicij ima naslednje skupne točke:

- zadovoljiti temeljne človekove potrebe;
- dati prednost kakovostnemu življenju in dostojnemu življenjskemu standardu;
- porazdeliti vire med bogate in revne;
- ukrepati v skrbi za prihodnje generacije;
- med trošenjem upoštevati vplive od nastanka izdelka do uničenja;
- zmanjšati izrabo virov, količino odpadkov in obseg onesnaževanja.

Potrošniki se vedno bolj zavedamo vpliva svojih potrošniških navad na trajnostni razvoj tudi pri nakupu in porabi izdelkov. Kako bo porabil denar, je seveda potrošnikova odločitev. Trajnostno se bo obnašal, če ne bo pozabil na **zapovedi trajnostnega potrošnika**:

- Premisli, preden kupiš.
- Kupuj izdelke, ki trajajo dlje.
- Beri nalepke, če so le-te nejasne, vprašaj ali preglej spletne strani proizvajalcev.
- Izbiraj izdelke z znaki, da so za okolje neškodljivi, prijazni, izogibaj pa se izdelkom in storitvam, ki so predstavljene z zavajajočimi trditvami.
- Izberi izdelke, ki vsebujejo velik odstotek recikliranih materialov.
- Daj prednost izdelkom in storitvam družbeno odgovornih podjetij.
- Podpiraj lokalno podjetništvo (če so izdelki in storitve dovolj kakovostni, prijazni za okolje).
- Spremljaj novosti, poveži se z lokalno potrošniško organizacijo za večjo ozaveščenost (v Sloveniji deluje Zveza potrošnikov Slovenije, ima spletno stran in izdaja revijo VIP).

Trajnostno ravnanje z odpadki

V naravi odpadni produkti organizmov postanejo hrana ali vir materiala za druge organizme, na koncu se predelajo v humus, ki je podlaga za rastline, in krog je sklenjen. Današnja potrošniška družba pa za svoj obstoj in delovanje porabi veliko količino energije in virov. Pri tem nastajajo stranski produkti, ki onesnažujejo okolje (vodo, zrak, prst); ostanki, ki niso več uporabni za nadaljnjo obdelavo, pa predstavljajo odpadek. Odpadki so tudi vsi izdelki, ki jih po uporabi zavržemo.

Odpadki so nedvomno zelo pereč okoljski problem. Pri proizvodnji izdelkov, pa naj bo to plastenka, pločevinka ali avtomobil, se porabljajo naravni viri. V trenutku, ko tak izdelek za nas postane odpadek, in ga odvržemo, hkrati zavržemo določen(e) naravni(e) vir(e). To pa prispeva k okoljskemu »pritisku« na naš planet. Del odpadkov vsebuje tudi nevarne snovi, ki lahko predstavljajo tveganje za okolje in zdravje ljudi.

Ko izdelek postane odpadek, začne zanj veljati zakonodaja s področja ravnanja z odpadki. V Sloveniji na tem področju sledimo temeljnim evropskim usmeritvam. Slovenski in skupen evropski cilj je, da naj bi se **količine nastalih odpadkov zmanjševale**. Tisti odpadki, ki že nastanejo, pa naj bi se **pripravili za ponovno uporabo, reciklirali ali kako drugače predelali**. Vendar je treba pri tem upoštevati, da stroški predelave niso nesorazmerno višji od stroškov odstranjevanja oz. da predelava ne obremenjuje okolja in zdravja ljudi bolj kot odstranjevanje.

Za uspešno obvladovanje količin odpadkov je treba na eni strani prebivalce ozaveščati, na drugi pa zakonodajno in nadzorno urediti postopke **prednostnega reda**, kot to določa EU:

1. preprečevanje nastajanja odpadkov (**Reduce**): količine nastalih odpadkov se morajo občutno zmanjšati,
2. ponovna uporaba odpadkov (**Reuse**)
3. kompostiranje bioloških odpadkov,

4. recikliranje (Recycle),
5. termična izraba odpadkov,
6. odlaganje: odlagali naj bi se samo še tisti odpadki, za katere z vidika varstva okolja in zdravja ljudi ni mogoče zagotoviti bolj ustreznega ravnanja.

V letu 2011 je prebivalec Slovenije povprečno proizvedel 352 kg komunalnih odpadkov oziroma 1 kg odpadkov na dan. Od tega se je odložilo 204 kg komunalnih odpadkov na prebivalca ali dobrega pol kilograma na prebivalca na dan. Kljub zmanjšanju v zadnjih letih so bile količine odpadkov, odloženih na odlagališčih, še vedno visoke. Poseben problem pa so divja odlagališča, ki predstavljajo veliko okoljsko breme, ogrožajo zdravje ljudi (npr. preko pronicanja škodljivih snovi v podtalnico), so lahko neposredno nevarni za živali in rastline.

Odnos do odpadkov se spreminja. V prvi vrsti moramo vsak posameznik in družba kot celota prispevati k preprečevanju nastajanja odpadkov, vključno s ponovno uporabo izdelkov in podaljševanjem njihove življenjske dobe. Morda v naši lokalni skupnosti že deluje center ponovne uporabe. Ne zavržimo še uporabnih izdelkov samo zato, ker jih ne potrebujemo več. Odnosimo jih v center ponovne uporabe ali pa jih podarimo humanitarnim organizacijam. Med več na videz enakimi izdelki se odločimo za tiste, ki vsebujejo manj nevarnih snovi – ko takšni izdelki postanejo odpadki, manj obremenjujejo okolje in zdravje ljudi.

Čeprav lahko količino odpadkov zmanjšamo, pa se nastajanju odpadkov ne moremo v celoti izogniti. Zato je treba preseči razmišljanje, da so odpadki nekaj odvečnega, kar sodi zgolj na odlagališča. Prav nasprotno, odpadki predstavljajo potencialne surovine, katerih pot se z odlagališč vedno bolj preusmerja v tehnološko vrhunsko razvito industrijo za predelavo odpadkov v zopet koristne surovine, kompost ali gorivo. Pri tem procesu predelave odpadkov v ponovno uporabne surovine lahko sodelujemo prav vsi, in sicer tako, da ločeno zbiramo odpadke. Tako pomembno prispevamo k možnosti njihove ponovne uporabe. Na odlagališče bodo tako prispeli le odpadki, ki jih ni mogoče predelati ali koristno uporabiti. To določa tudi zakonodaja EU, saj je dolgoročni cilj EU, da do leta 2050 zmanjša količino končnih odpadkov za 50 %.

V Sloveniji je vse ravnanje z odpadki določeno z Uredbo o odpadkih iz leta 2011, le-ta določa obvezno ravnanje z odpadki, pogoje zbiranja, prevažanja, posredovanja, trgovanja, predelave in odstranjevanja odpadkov. Snov ali predmet, ki se uvršča v eno od skupin oz. podskupin iz klasifikacijskega seznama odpadkov, je odpadki samo, če ga imetnik zavrže, namerava ali mora zavreči. Sestavni del uredbe je klasifikacijski seznam odpadkov, ki jih razvršča v 20 skupin, ki pa se členijo v podskupine. Vrste odpadkov so označene s šestmestnimi številčnimi oznakami, posebej so navedeni nevarni odpadki, označeni z zvezdico.

Ponovna uporaba, recikliranje in predelava odpadkov imajo prednost pred odstranjevanjem odpadkov. Odpadke je torej treba – če je le mogoče – ponovno uporabiti ali predelati. Vendar je treba pri tem upoštevati, da stroški predelave niso nesorazmerno višji od stroškov odstranjevanja oz. da predelava ne obremenjuje okolja in zdravja ljudi bolj kot odstranjevanje.

Bistvo izvirnega **ločevanja odpadkov** je, da odpadke usmerimo v tehnologije predelave in recikliranja, s čimer vplivamo na zmanjšano porabo naravnih virov. Poznamo različne načine ločenega zbiranja komunalnih odpadkov:

- sistem zbiralnic in zbirnih centrov, kamor prinesemo zbrane in po izvoru ločene odpadke;
- sistem od vrat do vrat, v katerem se nastali odpadki ločijo takoj na kraju nastanka in jih povzročitelji odpadkov oddajo na svojem odjemnem mestu.

Najbolj razširjene vrste odpadkov, primernih za **recikliranje**, so :

- embalaža: papir, steklo, les, plastika, kovine;
- biološko razgradljivi odpadki iz gospodinjstev in gostinstva;
- odpadki iz gradbeništva: beton, asfalt, kovine, steklo;
- industrijski odpadki: les, guma, kovine, plastika...;
- vozila;
- električna in elektronska oprema.

26–30 % gospodinjskih odpadkov predstavljajo organski odpadki, v Sloveniji celo do 39%. Bio odpadki na odlagališčih povzročajo vrsto problemov od nastajanja toplogrednih plinov do nastajanja organskih kislin. Zato je tako pomembna njihova nadaljnja obdelava, predvsem **kompostiranje**. Pravilno kompostiranje ne onesnažuje okolja – nasprotno – naravi vrača dragocen organski material, kompost, ki je primeren za gnojenje in lahko nadomesti naravno šoto. Pri anaerobni obdelavi organske biomase ter kmetijskih odpadkov, hlevskega gnoja in gnojevke v bioplinarni se sprošča bioplin s podobnimi lastnostmi kot zemeljski plin in ga lahko uporabimo za proizvodnjo toplote oz. električne energije, digestat, ki ostane po anaerobni predelavi bioloških odpadkov, pa je ravno tako dragoceno organsko gnojilo.

Energetska izraba odpadkov: Odpadke lahko termično obdelamo ali jih primešamo drugim sestavinam v sežigalnih pečeh. Pri takšni obliki predelave odpadkov je potrebno paziti, da ne nastajajo strupeni plini in nevarne snovi v ostanku ter da pridobimo več energije, kot je potrebujemo za sežig. Presežna energija se lahko porabi v obliki toplote ali posredno v obliki elektrike.

Pristop **ničelne stopnje odpadkov** (zero waste) vodi ljudi k posnemanju trajnostnih naravnih ciklov, v katerih vsi zavrnjeni materiali postanejo viri za ponovno uporabo. Tak pristop pomeni načrtovanje in izvajanje procesov za zmanjšanje količine in strupenosti odpadkov in materialov ter ohranjanje in obnavljanje vseh virov namesto sežiganja in odlaganja odpadkov.

Za hrano porabimo kar precejšen del družinskega proračuna, v Evropski uniji povprečno 12.9 %, v Sloveniji pa 14.5%, zato ima način prehranjevanja velik vpliv na trajnostno potrošnjo kot celoto.

Kako si v šoli in doma pripravimo **okolju prijazen obrok** - zajtrk, malico, kosilo, večerjo?

- Kupujmo hrano, ki je pridelana lokalno. S tem znižujemo stroške za nepotrebno skladiščenje, prevoz in distribucijo, in tako prihranimo pri energiji, gorivu in režijskih stroških ter prispevamo k zmanjševanju toplogrednih emisij
- Sezonskega sadja in zelenjave ne kupujmo izven sezone. Poleg vseh zgoraj naštetih stroškov, je taka uvožena hrana tudi kemično in drugače obdelana, da lahko vzdrži prevoz.
- Kupujmo domače vrste; tako pomagamo, da jih ne bodo izpodrinile nove, standardizirane vrste z velikih posestev.
- Kupujmo osnovna živila in jih sproti pripravljamo, pri pripravi pa uporabljajmo sveže ali posušene začimbe namesto začimbnih mešanic in jušnih kock.
- Izogibamo se razmetavanju s hrano, tako da do konca porabimo načeta živila, preden kupimo nova.
- Izbirajmo čim manj rafinirana živila, izogibajmo se aditivom, barvilom in konzervansom.
- Kupujmo sadne sokove namesto pijač, presno meso namesto klobas, sire namesto topljenih sirov itd.
- Ne kupujmo zamrznjene hrane. Pakiranje in priprava zamrznjene hrane je energetsko zelo potratno, zato izbirajmo svežo hrano.
- Izbirajmo ekološke izdelke. Biološke kmetije imajo 7 osnovnih prednosti: lokalnost, izboljševanje zemlje, kvaliteto pridelka, majhna poraba energije, zadovoljstvo zaposlenih, ne onesnažujejo in ohranjajo biološko raznovrstnost.

- Nič več plastičnih vrečk! Pri nakupih uporabljamo vrečke za večkratno uporabo ali cekar. Kupci imamo vso možnost in pravico zavračati nakupovalne vrečke, plastično embalažo in vse, kar je iz obstojne plastike.
- Izogibamo se individualnemu pakiranju in majhnim zavitkom in dajemo prednost izdelkom po teži ali v večjih zavitkih.
- Pijemo vodo iz pipe, da bi prispeval k zmanjšanju količine plastičnih steklenic, ki močno obremenjujejo okolje kot odpadki (če jih ne vrnemo v predelavo), in zmanjšali stroške, saj je voda iz pipe približno 500-krat cenejša. V Sloveniji je večinoma tudi podobne kakovosti kot ustekleničena.
- Če imamo možnost, kompostirajmo lastne organske odpadke – tiste iz kuhinje in zelene odpadke iz vrta. Ostanke obrokov in olupke sadja uporabim za kompostiranje.
- Odpadke pred odlaganjem čimbolj stisnemo in s tem čimbolj izkoristimo prostornino.
- V zabojnike za ločene komunalne odpadke sodijo le tisti odpadki, katerim je namenjen. Tako, na primer, stekleno embalažo izpraznimo in ji odstranimo pokrovček, preden jo oddamo v zabojnik.
- Če imamo možnost, pridelajmo del hrane doma, tudi če samo na balkonu ali kuhinjskem oknu.

2) Dodatne informacije in koristne povezave

Pri izbiri tem in aktivnosti se lahko uporabijo gradiva, ki so bila pripravljena v različnih projektih, tako v Sloveniji kot na ravni Evropske unije. Večinoma so dostopna na spletnih straneh. Navedeni so le viri v slovenskem jeziku.

PUBLIKACIJE EVROPSKE KOMISIJE ZA OTROKE IN MLADINO V SLOVENŠČINI:

S Tomom ustvarita boljše okolje. Raziskovalna pobarvanka. Evropska komisija:

http://ec.europa.eu/environment/pubs/children/images/activity_sl.htm

Benny je zmagovalec! Zgodba za otroke: recikliranje starih koles. Evropska komisija:

<http://ec.europa.eu/environment/pubs/children/pdf/benny/sl.pdf>

Najbolj zdrave počitnice. Evropska komisija: <http://bookshop.europa.eu/sl/najbolj-zdrave-po-itnice-pbK18108441/?CatalogCategoryID=Bfqep2lxkSwAAAEuj40D0UzZ>

Carlos, Maud in Klaus odkrijejo drugačen način življenja, ko preživijo poletje s sestrično in bratrancema... Spremeniti bodo morali nekatere slabe navade, če bodo želeli sodelovati na skupinskem teku. Bodite kot Carlos, Maud in Klaus ter prevzemite nadzor nad svojim zdravjem. Biti v formi je pomembno in resnično enostavno. Vse, kar morate storiti, je jesti zdravo in se ukvarjati s športom. Če ste v formi, vaše telo deluje bolje, počutili se boste bolje in naredili boste lahko, kar boste želeli. Prav tako boste lahko ohranili zdravo težo in bili bolj osredotočeni v šoli. Zapomnite si trenerjeve besede: „Naša telesa so kot motor – potrebujejo pravo gorivo.“

Koledar profesorja Gamsa: Razredni koledar o podnebnih spremembah. Avtorici: Maja Blejec, Goranka Žnidar Dečman.

Kontaktna oseba: Gospa Goranka Žnidar Dečman, Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani
goranka.znidar@guest.arnes.si

Kratek opis:

Namen koledarja je pomagati učiteljem četrtyh razredov osnovne šole:

- pri vključevanju okoljevarstva v letni učni načrt,

- da v okoljevarstvene aktivnosti svojega razreda vključijo starše in ostalo šolo (druge učitelje, hišnika, ravnatelja).

Koledar profesorja Gamsa je razredni koledar o podnebnih spremembah. Učitelj ga lahko obesi v učilnico in s svojimi učenci celo šolsko leto vključuje okoljevarstveno problematiko v kurikulum. Vsak mesec je posvečen določeni temi: promet, ogrevanje šole, prezračevanje učilnic, elektrika, okolju prijazna šolska torba in malica, voda, drevesa, sonce in podnebne spremembe. Pri uporabi koledarja je učiteljem v pomoč priročnik, več o uporabi koledarja pa se lahko naučijo na posebnih delavnicah. Tema šolska malica z ločevanjem odpadkov je na koledarju predvidena za mesec februar. Kupovanje lokalno pridelane hrane je predstavljeno kot eden izmed načinov, kako zmanjšati svoje emisije CO₂.

RAZMIŠLJAMO IN DELUJEMO TRAJNOSTNO. Priročnik za vključevanje vsebin trajnostnega razvoja v izobraževanje. Andrej Klemenc, dr. Tatjana Resnik Planinc, dr. Mimi Urbanc, Helena Vičar Potočnik, Maja Blejec, Tomaž Dintinjana, Danuša Škapin. Center RS za poklicno izobraževanje, 2010.

Priročnik je dostopen v e-obliki: <http://www.cpi.si/mednarodno-sodelovanje/ess/kakovost-in-prepoznavnost/zakladnica-znanja/trajnostni-razvoj.aspx>

Naloge so primerne tudi za 3. triletno osnovno šolo, ustrezno prilagojene pa tudi za nižje stopnje. Poglavlji, ki se povezujejo s temo tradicionalnega slovenskega zajtrka:

5. POTROŠNIŠTVO

15. RAVNANJE Z ODPADKI

K trajnostnemu načinu življenja. Vodnik Youth Xchange. Izobraževalni priročnik za odgovorno potrošnjo. Druga, dopolnjena izdaja. MOP, 2007.

<http://www.youthxchange.net/download/guide/text/guide%20text%20slovenian.pdf>

Zlasti poglavja Zakladnica v smetnjaku, str. 27 -33, tudi Unovči svoj vpliv (65 – 69).

SKRIBE-DIMEC, Darja, GOSTINČAR-BLAGOTINŠEK, Ana. **Trije koraki za manj odpadkov : komentar k stenski sliki.** Naravosl. solnica, pomlad/poletje 2011, letn. 15, št. 3/4, str. 41-43.

EVROPSKI TEDEN ZMANJŠEVANJA ODPADKOV. Ekošola: <http://www.ekosola.si/2011-12/projekti/Evropski-teden-zmanjsevanja-odpadkov/>

Ekoglavce: izobraževalno-ozaveščevalni program za izobraževalne ustanove. Ekologi brez meja: <http://2012.ocistimo.si/EKOGLAVCE-izobrazevalno-ozavescevalni-program-za-izobrazevalne-ustanove.aspx>

Trajnostna potrošnja. Focus, društvo za sonaraven razvoj. <http://www.focus.si/index.php?node=19>

Publikacija Vzemite manj. Imejte več! Ministrstvo za okolje in prostor, 2005. Dostopno preko:

http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/vzemite_manj_i_mejte_vec.pdf

Zlasti poglavja: Odpadki (str. 26 – 30), Nakupovanje (31-33), Hrana (34-37).

ODPADKI. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje:

http://www.mko.gov.si/si/delovna_podrocja/odpadki/

Projekt **OČISTIMO SLOVENIJO 2012:**

<http://www.ocistimo.si/Splosno-o-projektu-Ocistimo-Slovenijo-2012.aspx>

Letak **ABECEDA ODPADKOV.** Snaga: http://www.jh-lj.si/upload/doc/ABC%20odpadkov_1.pdf.

Embalaza hrane, iz cikla delavnic za globalno učenje. SMETUMET:

<http://www.smetumet.com/delavnice/62-embala%C5%BEa-hrane,-razli%C4%8Dna-mesta,-slovenija,-2010.html>

Bolj premišljena potrošnja in čistejša proizvodnja. Trajnostna proizvodnja in potrošnja. Evropska komisija, 2010: http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/brochure_scp/kg006508SL_2.pdf

Od zibke do zibke. ARHIV - VZPOSTAVITEV MREŽE OD ZIBELKE DO ZIBELKE:
http://www.svrez.gov.si/si teme_in_projekti/arhiv_vzpostavitev_mreze_od_zibelke_do_zibelke/

Dolceta (Spletno izobraževanje potrošnikov):
<http://www.dolceta.eu/slovenija/Mod5/spip.php?rubrique28>

3) Nekaj predlogov idej za aktivnosti / tem za izvedbo dogodka

STAROST	Ideje / usmeritve / teme za izvedbo aktivnosti
Vrtec	<p>Od kod sta prišli hrana in pijača, ki smo ju danes pojedli in popili? Zakaj je to dobro za okolje?</p> <p>Kateri odpadki in koliko jih je nastalo pri današnjem zajtrku?</p> <p>Kako bi bilo mogoče zmanjšati količino embalaže za zajtrk?</p> <p>Kako je mogoče odpadke ponovno uporabiti? Likovno ustvarjanje in izdelava različnih uporabnih predmetov.</p> <p>Kaj je potrebno storiti z odpadki, ki jih ne moremo ponovno uporabiti?</p> <p>Kviz o ločevanju odpadkov.</p> <p>Kam gredo odpadki, ki jih ne moremo ponovno uporabiti?</p>
Prvo in drugo triletje OŠ (6 - 11 letniki)	<p>Sadje in zelenjava za tradicionalni slovenski zajtrk in za običajno malico – od kod prihajata?</p> <p>Sestavite svoj jedilnik, da bo dober za zdravje in za okolje.</p> <p>Tekmovanje za najbolj zdravo in okolju prijazno malico.</p> <p>Raziskujmo odpadke današnjega zajtrka - ali svoje malice v enem tednu.</p> <p>Pogovor: Kako bi bilo možno zmanjšati količino odpadkov zajtrka - malice?</p> <p>Kako je mogoče odpadke ponovno uporabiti? Likovno ustvarjanje in izdelava različnih uporabnih predmetov.</p> <p>Pogovor, raziskava: Kam gredo odpadki po tem, ko jih zavržemo?</p> <p>Kviz ali tekmovanje o ločevanju odpadkov.</p> <p>Katera embalaža in v kakšni količini je bila potrebna za šolski zajtrk vašega oddelka? Kako bi lahko zmanjšali količino te embalaže?</p> <p>Koliko embalaže je bilo potrebno za zajtrk vseh učencev na šoli? Kako bi to predstavili staršem in obiskovalcem šole?</p> <p>Kuharska delavnica: Priprava zdravega obroka brez embalaže.</p> <p>Načrtovanje in izvedba aktivnosti za Evropski teden zmanjševanja odpadkov (17. – 25. 11. 2012).</p> <p>Kaj lahko storimo sami za bolj odgovorne nakupe in za manj odpadkov?</p>
Tretje triletje OŠ (12 – 14 letniki)	<p>Hrana za tradicionalni slovenski zajtrk in za običajno malico – od kod prihajata?</p> <p>Raziskava: Za živilo iz lokalnega okolja in za živilo iz druge države ugotovi in</p>

	<p>primerjaj koliko energije (npr. goriva) se porabi za transport, koliko izpušnih plinov se izloči iz transportnih sredstev, koliko energije in snovi se porabi za embalažo ter koliko to prispeva k višini cene, za živilo iz lokalnega okolja in za živilo iz druge države?</p> <p>Sestavite svoj jedilnik, da bo dober za zdravje in za okolje.</p> <p>Tekmovanje za najbolj zdravo in okolju prijazno malico.</p> <p>Raziščimo, kako ravnamo z odpadki na šoli: Katere vrste odpadkov nastajajo vsakodnevno ali občasno v življenju in pri delu v šoli? V kakšnih količinah?</p> <p>Kviz ali tekmovanje o ločevanju odpadkov.</p> <p>Raziskava: Koliko embalaže je potrebno za pakiranje živila v večjih enotah in koliko v manjših enotah (enaka količina živila) ter kaj to pomeni za okolje? Kako bi zmanjšali količino embalaže, ki se porabi za šolski zajtrk / malico?</p> <p>Raziskava o polietilenskih nakupovalnih vrečkah: količina, možnosti zmanjšanja, ponovne uporabe, recikliranja.</p> <p>Kuharska delavnica: Priprava zdravega obroka brez embalaže.</p> <p>Načrtovanje in izvedba aktivnosti za Evropski teden zmanjševanja odpadkov (17. – 25. 11. 2012).</p> <p>Ogled centra ponovne uporabe.</p> <p>Raziskava: Zeleno naročanje na naši šoli.</p> <p>Kaj lahko storimo sami za bolj odgovorne nakupe (bolj trajnosten način potrošnje) in za zmanjšanje količine odpadkov?</p>
--	--